



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

2. Authores historiæ, & historia Magi conuersi luculenta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45701

Psal. 129. 1.

Ion. 2. 1.

Psal. 144. 9.

II.
Sur. 26. Se.
ptemb. Vide
Card. Baro-
nium in Mar-
tyrologio die
26. Septemb.

me. Et alio loco: *De profundis clamaui ad te, Domine. Quin & Ionas non è mari dumtaxat, sed etiam è ventre ceti clamaui. Es erat Ionas in ventre piscis, tribus diebus, & tribus noctibus. Et orauit Ionas ad Dominum Deum suum de ventre piscis. Hic Propheta figura fuit grauium peccatorum, homines in profundum deprimentium. Verum est, quò diutiùs, & altiùs in luto hæremus, eò difficiliùs eluctamur, & Impius, cùm in profundum uenerit peccatorum, contemnit. Audiuntur sanè plurimi, & sunt plurimi, qui ita in sordibus auaritiæ, luxuriæ, & maximè magiæ, inherant profundè, vt inde numquam emergant. At habent inobedientes in Iona, adulteri in Dauidè exemplum; afferam etiam exemplum magi ad Deum conuersi, in quo apparet, neque ipsis ueneficis locum pœnitentiæ negari, neque de his quoque desperandum esse. Vnde & ceteri peccatores in spem erigentur, Si enim peccatores omnium atrocissimi & desperatissimi considerantur veniam consecuti, quis non audeat confugere ad Deum tam misericordem, cuius *miserationes super omnia opera eius?* & potentia tanta, vt nemo tam profundè hæreat in luto, quem non possit educere, sicut Ionam è ceto? Sæpe enim aliqùe etiam ex ipsis Tartarei draconis faucibus extrahit: sæpe iam animam agentem, neque tantùm de hac, sed etiam de æterna uita desperantem, immisso diuinæ lucis radio conuertit.*

Cuius rei luculenta historia recensetur à Græcis in Menologio 2. Octobr. à Latinis 26. Septembr. Vertit eam ex Metaphraste in Latinum sermonem Lipoman. tom. 6. Surius tom. 5. Complexus est eam carmine Aldelmus; quam etiam soluta oratione retulit in lib. de Virginit. facitque eius mentionem uenerabilis Beda. Historia autem hæc est. Tempore Diocletiani Imperatoris (non Decij, vt uult Metaphrastes) fuit Antiochiæ Virgo quædam Iustina dicta, Eufesio & Cletonia parètib. Ethnicis orta, quæ, audito Praylio diacono Antiocheno, ad Christum conuersa, primò matrem, postea per hanc & patrem ad fidem adduxit. Vt ergo plerumque diabolus graues recens conuersis struit insidias, ita & hic artes suas explicuit. Ibat Iustina quotidie ad templum, & transibat ibi, ubi, Aglaidas quidam scholasticus, patricij generis, & magnarum opum iuuenis habitabat. Is, more eorum,

eorum, qui se studijs litterarum alere non volentes otio dedunt, totas sæpe horas, quibus in libros incumbere debuisset, jacuit in fenestris, & curiosè obseruauit transeuntes. Cùm ergo vidisset Virginem illam in ædes sacras tendentem; & vidisset frequenter, eius venustate, tamquam Cupidinis telo faucius, cœpit ardere, ac dicere: *Vt vidi! ut perij!* Hic jam mihi perpendite morem eorum, qui duobus dominis volunt seruire, desiderantes non peccare, neq; cælum perdere, & tamen simul voluptati non renuntiare. Intellexit enim Aglaidas (nomen hoc à pulchritudine nactus) quorsum hæc scintilla, aut flamma potiùs, tenderet; nempe ad infamiam suam & familiæ, ad interitum certum animæ. Igitur vt flammam nascentem opprimeret, tam acrem & insidiosam, sæpe scrupulum animi sensit, sæpe illi incidit, graua ex inhonestis & intempestiuis amoribus damna existere. Verùm otij tædio non cessauit transeuntem puellam lasciuis oculis venari de fenestra, & velut ex equestribus contemplari. Rarò ignis suum tenorem seruat, aut crescit, aut extinguitur, si materia caret. Quare neque hæc flamma, cùm ei non deesset materia, potuit domi cohiberi. Erupit primùm per fenestras, postea etiam emicuit per januas. Itaque virgine illâ ad diuinum cultum veniente, prodijt & ipse, & velut casu in via occurrens, omni honore exhibito, quàm bellissimè eam salutauit, & nescio quâ colloquendi necessitate excogitatâ, illi comitem se addidit, & obsequiarum nihil omittens, cœpit eam verbis aulicis, quàm vrbaniissimè delinire. Et quia cognitissimùm illi erat, huic sexui gratissimùm esse, si de formæ præstantia laudetur, extulit identidem illius pulchritudinem, & prætulit eam omnibus formis ceterarum feminarum; ob quam & illam beatam vocabat, & illum, qui eâ frui posset. Quid multis vtar? amor & tumor cæcos facit, & insanos. Enimuerò amor carnis tollit è medio amorem Numinis. Hinc omnia trahit, etiam ipsa diuina officia, ad corporis voluptatem; & ipso templo vtitur, tamquam lupanari. Itaq; iusta in templum se conferebat, vt DEVM coleret; Aglaidas, vt libidini seruiret oculorum, quâ semper magis & magis accensa, audacior factus, semper plura tentauit. Vnde non verbis dumtaxat, sed alijs quoque nutibus & signis,

K k k k

icis

jocis etiam, & manuum licentiâ, desiderij sui impudentiam prodebat; neminem veritus, quasi se certo consilio Veneris mystam profiteretur, & virginis prœcum; non iam per insidias, sed aperto Marte prædæ inhiantem. Non sine causa feminis natura maiorem verecundiam, quàm viris, ingeneravit, ea enim illis pro scuto est, contra impudentem petulantiam adolescentum. Sed pietas, & religio, & Dei dilectio longè adhuc maius est præsidium castitatis. Quamobrem Iustinæ omnes illæ juvenis ceremoniæ meræ nugæ & probra videbantur, digna quæ quæ pudicæ aures & oculi execrarentur. Contra quæ se jeunijs & orationibus innocens virgo muniuit, egregiè docens eas, quæ ne vnico quidem suspirio rogant Deum pro pudicitia conseruatione, aut quibus armis iste hostis sit repellendus. Qui ergo eam, per multas machinationes, non potuit in turpia præcipitare, ad extremum in matrimonium postulauit. *Iustina autem, qua se soli Christo professa fuerat fore Sponsam, alios constanter dedignabatur, dicens: Sufficit Sponsus, qui mihi seruat virginitatem, & custodit puram ab omni inquinamento.* Amor negata vehementiùs desiderat. Quare Aglaidas quoque repulsam passus, omnem mouit lapidem, vt Iustinâ potiretur. Collecta igitur haud exigua proteruorum manu, vi illam voluit rapere. Sed qui clamantem virginem audierant, vim vi repulerunt. Et socij quidem diffugerunt, Aglaidas autem mori maleas, quàm ab ea diuelli, tamquam saxum stetit, contumelijs, sputis, pugnis à virgine impletus. O stulti amatores, quò non deijcit vos libido? qui alioqui purpurati inceditis; qui auro & gemmis splendentes, alios despicitis; qui omnes premere, omnibus imperare vultis, scitis quò vos demittatis? Imago docet notissima illa Trossuli amatoris, ferulam puellæ suæ subeuntis; supplicique gestu genua humi ponentis, & manus ad cælum subleuantis, veniamque precantis ab amata. Quod si fortasse Poëticum esse putatis, maiora illa reuocate in memoriam, eorum, qui è calceis puellarum biberunt, qui, quod canes non facerent, sputa ab illis in terram projecta proni linxerunt, dignum labris nectar; & alia, quæ auditu, ne dum factu fœda sunt. Sed nihil fœdum est subantibus Epicuri de grege porcis. Hæc omnia pertulit etiam Aglaidas, & ludi videbantur, *Vnum erat*

vel morte grauius, Iustinam non assequi. Hinc tristitia, hinc mœror,
 hinc incrementum amoris semper magis ac magis insanientis.
 Quid non potest aut dolor, aut amor? quòd si vterque & dolor
 & amor conspiret, quæ non consilia suggeruntur? Curritur ad
 lenones, quæruuntur philtrea, ipse Acheron mouetur, ipsi dæmo-
 nes adentur. Erat tunc Antiochiæ haud incelebris magus,
 Cyprianus nomine, eum adiit Aglaidas, factaque magna præ-
 mij promissione, spem concepit, se ope dæmonis virginem in-
 potestate habiturum. Et verò etiam Cyprianus, arte sua con-
 fessus, spem illi fecit certam. Arrepto igitur libro magicarum,
 incantationum & carminum, vnum è potentioribus spiritibus
 ex Orco euocauit, à quo sibi hoc negotium confici voluit, si
 quidem confici posset. Ille autem arroganter & superbè loquens,
 ut solebat: *Et quid est, inquit, quod à me, si velim, non facile fiat?*
Sape quidem totas labefeci ciuitates: saepe effeci, ut esset manus prompta
& velox ad patris fundendum sanguinem: fratribus & coniugibus
odium immisi implacabile: Multos, qui volebant esse virgines, prohi-
bui, &c. Alios, qui volebant renuntiare omnibus carnalibus & ijs,
quibus nos delectamur, & sectari virtutem, aliunde adoriens effeci, ut
curam abijcerent talium cogitationum, & rursus diligenter adhære-
rent ijs, quibus consueuerant. Attamen, quid, ut multa dicerem,
sum adductus? Res ipsa nunc indicabit, quàm sim ad ministrandum
longè utilissimus. Accipe hoc medicamentum (erat autem vas quod-
dam plenum) & eo asperge domum virginis, & nisi tibi omnia suc-
cesserint ex sententia sum ego de cetero despiciendus & inutilis, tuq;
nos extrema argue imbecillitatis. Hic discamus pugnare, immò
vincere tentationes. Virgo Iusta, postea Iustina dicta, ut solem
anteuerteret, manè hora tertia surgens ad precandum, incalefce-
scebat præter morem, & insultum sentiebat Stygij tentatoris.
 Quò autem magis crescebant flammæ Cypriæ, magis illa, ut aquã
 affunderet, in hunc modum augebat preces: *Memor fui nocte* Psal. 118. 36.
nominis tui, Domine, Laqueum parauerunt pedibus meis. Ego au- 34. 40. 36.
tem, cum mihi molesti essent, induebar cilicio. Et humiliavi in jeiu-
nio animam meam. Et deprecatio mea in sinum meum conuertetur.
In hoc cognoui, quia voluisti me, quia non gaudebit inimicus meus
super me. Gladius eorum intret in corda ipsorum, & arcus eorum

630 Cap. LVIII. Remedia contra tentationes, spes, & crux formata,
 confringatur. Tibi enim DEO viuenti toto animo & corde me ipsam
 dedicavi. His signum crucis adiecit, quoties cogitatio turpis
 eam subijt. Sic tunc pro cælo, inde pro orco pugnatum est. For-
 tius fuit cælum. Nam qui cruciari dignus est, crucem ferre non
 potuit. Pulsus ergo & victus dæmon Cypriano impotentiam,
 suam fateri coactus, causamque detegere adactus, dixit: *Vidi
 quoddam signum, quod valde horruī, & vires illius non sustinui.* Hoc
 hoste Acherontico superato, adjuratus alius fortior pari modo
 victus est. Quia ergo res ad Triarios redijt, adjuratus tertius,
 princeps priorum, qui illis multa, ob rem malè gestam, commi-
 natus, Cypriano omnia promisit admodum jactanter. Quid er-
 go fecit? Quod Ouidius scribit, fecisse Vertumnum, vt Nym-
 pham Pomonam seduceret. In mulieris speciem versus Protheus
 affedit puellæ, mentiens se à DEO missum, vt ab ea disceret eam-
 dem viuendi rationem tenere, amans virginitatis. O astutiam,
 hostis, à speciosis inijs, ad fines pessimos progredientis! Inter
 colloquendum de virginitate, ait: *Ceterum quamnam, propter
 eam, mercedem accipiam? volo ex te scire. Videtur enim mihi res
 magna, & periculosa, & qua multis opus habet certaminibus.* Cui
 illa, rem quidem esse multis certaminibus obnoxiam, sed si ad
 coronas aspiciatur, magnæ condemnari socordix eos, qui tale
 tantumque bonum negligunt, & diuina gratia aduti nolunt in
 pugnam descendere. Hæc vsus occasione tentator, quæsiuit:
 Quid Euz profuisset virginitas? vnde natus fuisset mundus?
 vnde nunc homines venirent, si omnes virgines vellent esse?
 Cùm hæc audisset Iustina, non id ei vsu venit, quod primæ pa-
 renti Euz, sed factò crucis signo, statim surrexit ad orandum
 DEVM, & hunc quoque hostem à se fugauit, victrix & trium-
 phatrix, optimaque pessimarum tentationum declinandarum
 demonstratrix. Siquidem ad crucis signum momento disparuit
 Vertumnus, & in fumum, iamò in ignem abiit. Redijt ad
 Cyprianum dæmon, aperta victi signa vultu præ se ferens. Cui
 Cyprianus: *Et tu, inquit, qui es tantus, à tali puella fuisti superatus?*
 Quo autem freta illa, aduersus vos, qui estis tam magni, tam magna
 potest facere? Tunc dæmon: *Signum, inquit, Crucis, ne, dum signu-
 rat, quidem videre omninò sustinemus, sed totis viribus nos prius in
 fugam*

Ouid. lib. 14.
 Metam. fab.
 8.

fugam conijcimus, quàm id perfectè figuretur. Et quid mirum, cum etiam canis oderit, fugiatque baculum, quo semel est percussus? Quis excusabitur, si dicat, se tentationi carnis resistere non potuisse? cum signo crucis id potuisset obtinere? Quàm id facile est, & quàm id pauci faciunt, quando tentantur? Qui tamen, huic tam salutari remedio adhibendo assuescere omnino deberent, ut eo uti possent, quando in ultimo agone, cum morte & dæmone erit certandum. Sed non id nunc ago, quo modo pro castitate, aut in morte dumtaxat, sit certandum. Illud ostendo, nullum esse tam magnum peccatorem, qui non possit agere poenitentiam, si diuina velit gratia uti. Grauius error est, quo diabolus persuadet nonnullis, & præcipuè magis, actum esse; scelerum eos suorum veniam non posse ampliùs consequi, propter pactum secum semel inicum; propter DEVM, DEI Matrem, Diuosque abnegatos, propter Apostasiam à fide, propter hæresin, propter idololatrias, propter tot adulteria, rapinas, homicidia, parricidia, sodomias, sacrilegia, aliisque nefandissima crimina, quibus se se contaminauerunt. Sic quos spe deijcit, obdurat; ut cuncta negent, respuant confiteri, non poeniteat deliquisse. At falsa hæc est, exitiosa, & contra diuinæ misericordiæ immensitatem exitiosissima persuasio. Cyprianum produco, qui ubi illa, à dæmone veritatem dicere coacto, audiuit; ita secum tacitus cogitauit: *Si hæc potest Crucifixus, quanta sit amentia, eo relicto, illius sequi inimicos, qui sunt tam imbecilli, & tam facile terrentur?* Dixit hoc mente, & extemplo libros magicos comportatos ad Anthimum Episcopum flammis lustrandos, seque ipsum ei obrulit in ouem Christi, & Episcopo credere nolenti, eum sincerè & bona fide agere, omnia ordine narrauit. His persuasus Episcopus Cypriano benedixit, constantiamque propositi etiam atque etiam commendauit. Quem magna subiit poenitentia. Combustis libris necromanticis, simulachra deiecit, caput cinere asperxit, graues gemitus ac suspiria edidit, veris lachrymis peccata lauans, vanosque ostendens eos, qui dicunt, eiusmodi homines flere non posse. Fluunt, & listuntur lachrymæ diuersis causis. Etsi enim signum sint poenitentia, tamen quidam consistentes vbertim flent, exiguo tacti dolore; & alij

Kkkk ;

multò

Vide Mart.
Delrium l. 6,
Disquis c. 1,
scilicet 3.

multò magis contriti, nec vnã possunt lachrymulam effundere, vel quia tam duro sunt vultu, & sicco cerebro, vt plorare nesciant; vel quia nonnumquam ipsa doloris magnitudo lachrymas defecar, & planè tollit. Hinc illa:

Senec. in
Oedipo. v. 87.

*Pletuq; acerbo funera, & questu caront:
Quin ista tanti peruicax clades mali
Siccavit oculos, quodq; in extremis solet,
Periere lachryma.*

At Cypriano non perière, qui assiduè solus cum solo, qui est vbi que, lachrymans colloquebatur, tantoq; nunc ardentius Deum venerabatur, quantò ante dæmoni malo impensius seruierat. Ita tota nocte transacta, die altero è templo egredi noluit prius, quàm esset baptizatus. Postea in doctrina religionis & pietate ita profecit, vt Episcopus Antiochenus (malè enim hunc cum illo CARTHAGINENSI Episcopo confundit Metaphrastes) crearetur, ac mirificè idola vndique extirparet, Christumq; predicaret, tandem illustrissimus quoque martyr effectus & in Diuorum numerum relatus est, cuius festum 26. Septembris, in Ecclesia, celebratur.

III.

Et celebratur idcirco, vt videant peccatores, etiam eos, qui in profundum venerunt, posse per diuinam gratiam emergere. Ad quod plurimum iuuat primò, scire impotentiam diaboli, & virtutem Christi crucifixi. Possent totum mundum euertere dæmones, si sinerentur. Occiderent quotidie, & mille plagis plurimos afficerent, nisi prohiberentur. Si passer non cadit de tecto, neque capillus de capite nostro, sine Patris cælestis voluntate, quantò minùs tentator nos vel in morbos, vel in mortem, vel in peccata poterit conijcere, Deo obistente? Et quidem sexcenti quotidie casus audirentur, si non crux manè, ad exitum quemuis, ante cibum, & somnum facta, nos munisset. Si crux hoc potest, quid poterit Deus? Nemo igitur metuat, ne eum laceret diabolus, si velit ab eo recedere. Laceraret illum adhuc peccatorem, si Deus permitteret. Si ergo Deus tam bonus est, vt diabolo hanc potestatem non concedat in peccatorem, cur concederet in pœnitentem? & ad suam misericordiam recurrentem? 2. Iuuat scire, vera quidem esse illa, peccatorem, quò profun-

dius